

Martobe_91@mail.ru

ЫРЫС - ЫНТЫМАҚТА, БАҚЫТ - БІРЛІКТЕ

Мәртөбе

аудандық ақпараттық апталық

12+

Газет 1962 жылдан бастап шығады.

№35 (6482) 2025 жылғы қыркүйектің 26-сы, жұма.

► Елімізде

Еліміздегі кәсіпорындардың микроэкономикасына баса назар аудару өсудің жоғары қарқынын сақтауға мүмкіндік береді. Бұл туралы Премьер-министрдің орынбасары — Ұлттық экономика министрі Серік Жұманғарин айтты.

Вице-премьердің төрағалығымен өткен экономикалық өсуді қамтамасыз ету жөніндегі штаб отырысында 9 айдағы негізгі салалардың экономикалық өсуінің алдын ала қорытындылары қаралды.

2025 жылғы 8 айдың қорытындысы бойынша жалпы өнім 3,4% артты. Шамамен 3,6 трлн. теңге. 9 айдағы болжам — 2,3% өсу.

Өсу мал шаруашылығымен (+3,2%, 2,26 трлн. теңге) және өсімдік шаруашылығымен (+4%, 1,25 трлн. теңге) қамтамасыз етілген. Өсудің кезекті кезеңі қазанда дәнді, майлы және басқа да дақылды жалпы жинау есебінен болуы тиіс.

Азық-түлік өндірісі 8 айда 10,1% (2,5 трлн. теңгеге дейін), сусын өндірісі — 7,1% (813 млрд. теңге) өсті.

Өсу қант (24%, 122,8 мың тоннаға дейін), ет консервісі (29,7%, 5,8 мың тоннаға дейін), өсімдік майы (27%, 595 мың тоннаға дейін), шұжық өнімі (8,8%, 51,2 мың тоннаға дейін), сары май (15%, 25,2 мың тоннаға дейін) өндірісінің артуы есебінен жүзеге асырылды.

Қаңтар-тамызда 67,4 млн. тон-

ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУДІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ ҚАРАЛДЫ

на мұнай өндірілді (2024 жылғы сәйкес кезеңде +13,4%). Теңізде мұнай өндірудің айтарлықтай өсуі байқалады (2024 жылға қарай +26,83 млн. тонна немесе +42%). Қарашығанақта осы уақыт ішінде 8,38 млн тонна (+4,6%) өндірілді. Қашағанда өндіріс 1,9%, 12,16 млн. тоннаға дейін төмендеді. Өндірістің төмендеуі жөндеу жұмысымен байланысты.

Сегіз айдағы мұнай өңдеу 12,2 млн. тонна (+5,6%), қыркүйектің соңына қарай 14 млн. тонна (+5,9%) болуы тиіс. Мұнай өнімін өндіру сегіз айда — 10,2 млн. тонна (+8,7%), бір жылда — 13,7

млн. тонна.

Мұнай-газ химиясы: 418,9 мың тонна (+5%), бір жылға болжам — 590 мың тонна (+9,3%).

8 айдағы сауда 8,9% өсіп, 44,9 трлн. теңгені құрады. Ақшалай түрде бұл өткен жылмен салыстырғанда 14% жоғары. Негізгі үлесті Алматы (15,5 трлн. теңге), Астана (6,6 трлн.), Атырау (4,8 трлн.), Қарағанды (2,8 трлн.) облыстары және Шымкент (2,2 трлн.) қосты.

Өсу негізінен көтерме сауда есебінен қамтамасыз етілді (+3,5 трлн. теңге, өткен жылға 109,8%). Оның құрылымында азық-түлікке жат

Бөлшек саудада құрылым сақталды: 68% азық-түлікке жатпайтын тауарға (+1,4 трлн.), 32% — азық-түлік тауарына (+0,6 трлн.) тиесілі.

Көлік саласы экономиканың жай-күйін дәлме-дәл көрсетеді. Көп көрсеткіш бойынша өсу бар. Қаңтар-тамызда көлік және қоймалау саласында көрсетілген қызмет көлемі 21,5%, 9 айға болжам — 21,6% өсті.

Өсу тау-кен-металлургия, мұнай-газ, аграрлық, құрылыс және сауда секторында жүк тасымалының өсуі арқылы қамтамасыз етілуде.

9 айда жолаушы тасымалы +7,8% (1,36 млрд. адам) болуы мүмкін.

Жүк жөнелтуде өсуді көрсеткендер: ERG (+3%), Богатырь Көмір (+2%), МӨЗ (+3%), Qarmet (+11%), Kaz Minerals (+1%).

Қаңтар-тамызда өсу — 6,1%. Metallurgy, машина жасау, химия, жеңіл өнеркәсіп, құрылыс материалы, резеңке-пластикалық бұйым, жиһаз өндірісінде оң динамика сақталуда.

Қаңтар-тамызда 4,8 трлн. теңгенің жұмысы орындалды (НКИ 118,1%). 9 айға болжам — 17,7% өсу.

Штаб отырысының қорытындысы бойынша Серік Жұманғарин таяу кезеңдегі барлық салалардың негізгі міндеті микроэкономикамен белсенді айналысу екенін атап өтті. Яғни өсу қарқынының төмендеуіне жол бермеу үшін саладағы әрбір кәсіпорынның мәселелерін шешу қажет.

KAZINFORM.

■ Жолдау жүктеген міндет

«AMANAT» партиясы Түркістан облыстық филиалы жанындағы Экологиялық кеңестің көшпелі мәжілісі ауданымызда өтті. Жиынға облыстық партия филиалы атқарушы хатшысының орынбасары, Түркістан облыстық мәслихатының депутаты Қалыйма Жантөреева, кеңес төрағасы, Түркістан облыстық мәслихатының депутаты Б. Байғараев, Сайрам ауданы әкімінің міндетін атқарушы С. Дүйсебаев, Түркістан облысы бойынша экология департаменті басшысының міндетін атқарушы Н. Садықов, Түркістан облыстық табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасының басшысы Қ. Әбдуәлиев, облыстық ветеринария басқармасының басшысы Е. Жәнібеков, облыстық ауыл шаруашылығы басқармасы басшысының орынбасары Ж. Жолдасбеков, облыстық және аудандық мәслихат депутаттары, кеңес мүшелері, Сайрам аудандық мәслихатының төрағасы, құқық қорғау органдарының жауапты өкілдері, аудандық мәслихат депутаттары, аудан әкімдігінің бөлім басшылары қатысты.

Жиынның ашылуында сөз алған Қалыйма Жантөреқызы Мемлекет басшысының «Жасанды интеллект дәуіріндегі Қазақстан: өзекті мәселелер және оны түбегейлі цифрлық өзгерістер арқылы шешу» атты Қазақстан халқына арнаған Жолдауында қоршаған ортаға жанашыр болу, оған үлкен жауапкершілікпен және шынайы қамқорлықпен қарау ұлттық идеологияның өзегі ретінде белгіленгенін атап өтті.

Көшпелі мәжілістің жұмысын жалғастырған кеңес төрағасы Б. Байғараев қоғамдағы экологиялық мәселелердің өзектілігіне тоқталды.

Күн тәртібінде қаралған мәселе бойынша Сайрам ауданы әкімінің міндетін атқарушы С. Дүйсебаев хабарлама жасады. Аудан басшысы «Таза Қазақстан» бағдарламасы аясында 407 мәрте тазалық жұмыстары жүргізілгенін, оған 182 мыңнан астам азамат, 1 мың дана арнайы техника жұмылғанын, нәтижесінде 1700 тоннадан астам құл-коқыс шығарылғанын жеткізді. Сондай-ақ 23 мыңнан астам тал-терек егіліп, күтімге алынғанын атап өтті.

«- Ауылдық округ әкімдерінің ұсынысымен Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқықбұзушылық

кодексінің 505-бабы бойынша 385 әкімшілік құқық бұзушылық анықталды. Осы баппен 253 азаматқа ескерту берілсе, 132 азаматқа 10 813 000 теңге айыппұл салынып, 1 985 660 теңге өндірілді. Ал Сайрам аудандық ішкі істер басқармасы тарапынан 1028 әкімшілік құқық бұзушылықтар анықталды. Оның ішінде 1020 азаматқа ескерту берілсе, 8 азаматқа 629 120 теңге айыппұл салынды. Осы кодекстің 434/2-бабы бойынша, жалпы 1030 азамат жауапкершілікке тартылып, 25 729 323 теңге айыппұл салынды», - деді Сержан Дауылбайұлы.

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕР - НАЗАРДА

Сондай-ақ жиын барысында Қарабұлақ, Манкент ауылдық округтерінде орналасқан қатты тұрмыстық қалдықтар полигондарының мәселесі талқыланып, елді мекендерден қалдықтарды шығару, тасымалдау мәселесіндегі жұмыстар баяндалды.

Осы тақырып шеңберінде Түркістан облысы бойынша экология департаменті басшысының міндетін атқарушы Н. Садықов қосымша хабарлама жасады. Департамент өкілі аудандағы полигондардың саны жеткіліксіз, екі полигон да техникалық және

экологиялық талаптарға толық сай келмейтінін айтты. Көптеген елді мекендерде рұқсат етілмеген коқыс үйінділері бар екенін жеткізді. Қарабұлақтағы көріздік тазалау қондырғысы санитарлық-экологиялық талаптарға толықтай сай келмейтінін айтып, аудан аумағында 10 бейберекет коқыс орындары анықталғанын және жер қойнауын заңсыз пайдалану фактілері белгілі болғанын мәлімдеді.

Түркістан облыстық ветеринария басқармасының басшысы Е. Жәнібеков аудандағы мал шаруашылығымен байланысты экологиялық мәселелер, мал өлекселерін залалсыздандыру бағытындағы жұмыстар мен өзекті проблемалар туралы айтып өтті. Халық арасында экологиялық мәдениетті орнықтыру, жастардың қатысуымен экологиялық ағарту жұмыстарын жүргізу мәселелері облыстық партия филиалының Экологиялық кеңес мүшесі, «Инновациялық технология және ғылыми зерттеу» қоғамдық қорының төрағасы В. Голярконың хабарламасында айтылды.

Айтылған деректер бойынша нақты іс-шаралар атқару аудан әкімдігіне жүктеліп, олардың орындалуына бақылау жүргізу партияның аудандық филиалына, фракция депутаттарына жүктелді. Көрсетілген кемшіліктердің ретке келтірілуі экологиялық кеңестің тұрақты назарында болады.

Жиынның күн тәртібіне қойылған екінші мәселе бойынша Түркістан облыстық табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасының басшысы Қ. Әбдуәлиев хабарлама жасады. Басқарма басшысы «AMANAT» партиясының Сайлауалды бағдарламасын іске асыру жөніндегі Жол картасында белгіленген жасыл белдеуді дамыту, аймақтың көгалдандыру аумағын ұлғайту, қайта өңделген қатты тұрмыстық қалдықтар үлесін көбейту бойынша шаралар қабылдау, қатты тұрмыстық полигондарды санитарлық-экологиялық талаптарға сәйкестендіру, елді мекендерде сұрыптау желілері бар тұрмыстық қатты қалдықтар полигондарын салу бойынша атқарылып жатқан жұмыстарды баяндады.

«AMANAT» партиясы Түркістан облыстық филиалының баспасөз қызметі

Биылғы Президент Жолдауын халық ерекше күтті. Сенат таратылып, бір палаталы Парламент болады екен деген сөздердің ел ішінде тарап жүргеніне бес алты жылға таяп қалды. Міне бүгін сол сұраққа жауапты Президент Қасым-Жомарт Тоқаев бүгінгі халыққа Жолдауында айтты. Жаңадан шаңырағымызды құрып тәй-тәй басқан тәуелсіз Қазақстан үшін шынында бірін-бірі толықтырып отыратын қос Палаталы Парламент әрине қажет болды, ол Конституциямызда айқындалды.

Сенат өзінің миссиясын заңға сәйкес орындап жатыр, алайда қазіргі жаңа геосаяси жағдай кезінде Біріккен Ұлттар Ұйымының өзі халықаралық проблемаларды шешуге қауқарсыз бола бастаған тұста елімізде жоғарғы заң шығару мен заңдардың орындалуын қадағалау бір жерден бір саяси институт арқылы жүргізілгені өте тиімді. Қазіргі таңда талқылау алаңдарында саяси жүйенің ашықтығы мен озық қадамдарын көріп отырмыз. Тағы бір айта кететін маңызды мәселе Президент бір Палаталы Парламент партиялық тізіммен жасақталатын болады деген сөзі елдің құлағын дүрліктірді. Бұл мен үшін қуанышты хабар. Олай болса, міндетті түрде саяси партиялардың бәсекелестігі артатын болады. Бұрынғыдай емес халықтың көзі ашық, саяси сауаттылығы анағұрлым жоғарылаған. Бұл саяси өзгерістер елмен кеңесіп референдум арқылы жүзеге асатынын да бірден Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Жолдауда айтып өтті.

Жолдауда көп қолданылған кілтті сөздер экономика-45, халық-36, инвестиция-33, цифрлық-32, реформа-28, әлеуметтік-26, инфрақұрылым-23, мемлекет-20, Парламент-15. Ең көп қолданылған сөздерге қарап Жолдаудың бағытын байқауға болады. Демек, түйін сөз экономиканың өсуі бас жеке десек халықтың сұранысына жауап бере отырып, инвестиция тарту арқылы, барлық салада жасанды интеллектті қолданып, цифрлық қоғам құру арқылы табысқа жету.

Жылдағы Жолдаудан бұл Жолдаудың өзгешелігі экономиканың даму қарқынын цифрлық даму арқылы табысқа жетуді жоспарлауын баса айтып, ең салмағы ауыр саяси реформаларға тоқталады. Осының бәрі қоғамды жаңғырту үшін қажет дүние. Президент Жолдауда жеті маңызды міндеттерге тоқталды.

Бірінші. Елімізге инвестиция тарту бойынша жүйелі жұмыс қажеттігін, инвесторларға ұсынылатын салық жеңілдіктерін ойластырудың пайдасы бар жобаларға басымдықты беру, екінші дәрежелі банктердің нақты секторға қаржы салу қажеттігі, түптеп келгенде Банктер туралы заң қабылдау қажеттігі айтылды. Президент өткен жолғы Жолдауында да банктердің қозғалыссыз жатқан 2,3 трдн активтерін экономикалық айналымға

қосу жөнінде жөнінде тапсырма берген болатын. Аймақтағы арнайы экономикалық аймақтардың инвестициялық тартымдылық индексін енгізуді қажет деп санайтынын жеткізді.

Сондай-ақ, Президент Үкімет пен Ұлттық банк біртұтас команда ретінде нақты сектормен жұмыс атқару қажеттігіне тоқталды. Мемлекет басшысы «Қазақстан үш жылдың ішінде міндетті түрде цифрлық ел болуы керек. Ол үшін алдымен Цифрлық кодексті тезірек қабылдаған жөн» деді. Бүгінгі Жолдаудағы стратегиялық мақсатты айқындап берді. Осы орайда, Президент Жолдауда айтқан Жасанды интеллект және цифрлық даму министрлігі қазіргі құзырлы министрліктің

РЕФОРМАЛАР ЖАЛҒАСА БЕРЕДІ

негізінде құрылатын болады.

Екінші. Өңдеу өнеркәсібінің дамуына жаңа серпін беру.

Геологиялық барлау жұмыстарын күшейту қажет, халықаралық сертификаты бар зертхананы Ұлттық геологиялық қызметтің базасында құру, жер қойнауына қатысты мәліметті жасанды интеллектіні енгізу арқылы цифрландыруды қажеттігі айтылды.

Үшінші. Ауыл шаруашылығын жаңа деңгейге көтеру. Қайтарылған жерлерді электрондық конкурстар арқылы беру тәсілдерін қолдану жөнінде Үкімет жыл соңына дейін заңнамаға тиісті өзгертулер ұсынуы тиістігі, ветеринарария мен фитопатологияның кенжелеп қалғандылығы, аграрлық экспорттың нақты жоспарын әзірлеу қажеттігі айтылды.

Төртінші. Көлік-логистиканы одан әрі дамыту Жасанды интеллект арқылы тасымалды басқарудың Smart Cargo жаңа жүйесін іске қосу, әлеуметтік-экономикалық дамуы кешеуілдеп қалған Торғай аймағының дамуы Үкіметтің назарында болуы және Қазақстан Еуразиядағы көлік хабы болуы тиіс делінді.

Бесінші. Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы мен су инфрақұрылымын жаңғырту бойынша мемлекет пен бизнес арасында серіктестік орнату және су реформасының бірыңғай платформасын жасанды интеллект арқылы жасау, су үнемдеу технологияны ендіру, Аралды толтыра түсу жұмыстарын жалғастыру, су дипломатиясымен айналысатын мамандарды салаға тару. 2012 жылғы Жолдауда он жаһандық сын-қатерлердің төртіншісі су тапшылығы деп айтылған болатын. Міне бүгін бүкіл әлем елдері болжамы да дәлелдеп отыр.

Мемлекет басшысы ШЫҰ кеңейтілген отырысында Ұйым аясында Су мәселелері жөніндегі орталық құру туралы өте маңызды ұсыныс айтқан болатын.

Алтыншы. Кәсіпкерлер елімізді цифрлық дамытудың қозғаушы күші. Қазіргі уақытта 21 кодекс, 300-ден аса заң бар екен. Кейбір нормалар бір-біріне қайшы келетіндігі іс жүзінде бизнестің дамуына кедергі келтіруде. Заңнамаларды жасанды интеллект арқылы зерделеп шығу керектігін, мемлекеттің экономикадағы үлесін азайту. Мемлекеттік мүлік туралы заңды жаңарту қажеттігі айтылды.

Жетінші. Экономиканы жан-жақты жаңғырту жұмыстары адам капиталын дамытуға қатысты жаңа міндеттер бойынша ауылдағы оқушыларды сапалы оқу тәсілдерімен қамтитын және «Qazaq Digital» мектеп үлгісін әзірлеу, инновациялық саясатты Ғылым және жоғары білім министрлігінің құзырына беру, кадр тапшылығын жою мақсатында білікті мамандарды ұлтына қарамай елге қайтару, көші-қон саясатын қайта қарауды басып айтты.

Жолдау өзекті мәселелерді қамтыды. Тек Үкімет Іс-шаралар жоспарын жасап оны бірлесіп ел болып орындауға жұмылдырса болғаны. Жолдауды сапалы орындауға тек қаржылық ресурстар ғана емес болашаққа ұмтылыс жасау күші-жаңа сипаттағы жасампаздық пен жаңашылдықпен үндескен патриотизм қажет.

Қуатты ел жасау әділетті әрекетпен, тиянақты тірлікпен, ынтымақ бірлікпен келеді.

Қалыйма ЖАНТӨРЕЕВА,
«AMANAT» партиясы Түркістан облыстық филиалы атқарушы хатшысының орынбасары, облыстық мәслихаттың депутаты.

2025 жылғы 8 қыркүйекте Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына арнаған “Жасанды интеллект дәуіріндегі Қазақстан: өзекті мәселелер және оны түбегейлі цифрлық өзгерістер арқылы шешу” атты Жолдауында елдің дамуындағы жаңа тарихи кезеңнің міндеттерін айқындады. Президент атап өткендей, жаппай цифрландыру – заман талабы ғана емес, мемлекеттің тұрақты өсімі мен қоғамның өркендеуі үшін шешуші фактор.

Бүгінде цифрлық технологиялар қоғамдық қатынастардың барлық саласына дендеп еніп отыр. Экономика, білім беру, медицина, мемлекеттік басқару – бәрінде де цифрландыру арқылы сапа артып, тиімділік күшейе түсуде. Қазақстан үшін бұл бағыт стратегиялық маңызға ие, өйткені ол халықтың әл-ауқатын арттыруға, мемлекеттік қызметті ашық етуге және елдің жаһандық бәсекеге қабілеттілігін күшейтуге тікелей ықпал етеді.

Цифрландырудың ең әуелі тиімділік әкелетіні сөзсіз. Бұрын қағазбастылық пен ұзақ кезекке тіреліп келген мемлекеттік қызметтердің дені бүгінде электронды форматқа көшті. “eGov” порталы арқылы құжат рәсімдеу, анықтама алу, түрлі өтініш

жолдау аз уақыт ішінде жүзеге асады. Бұл азаматтардың уақытын үнемдеп, тұрмысын жеңілдетіп отыр.

Екінші артықшылығы – ашықтық пен әділдік. Электронды жүйелер деректерді дәл әрі толық сақтайды, артық ықпал етуге немесе құжатты жоғалтуға жол бермейді. Бұл – жемқорлықтың алдын алуға көмектесетін тетік.

Үшіншіден, цифрландыру

ЦИФРЛАНДЫРУ – ӨРКЕНИЕТ ӨЗЕГІ

экономикалық өсімге серпін береді. IT-компаниялар, онлайн бизнес пен стартаптар жаңа жұмыс орындарын ашып, қосымша табыс әкелуде. Ал шалғайдағы елді мекен тұрғындары да интернет арқылы мемлекеттік қызмет пен түрлі мүмкіндіктерге қол жеткізіп, әлеуметтік теңдіктің сақталуына жағдай жасалуда.

Президент Жолдауында білім беру жүйесіне жасанды интеллект пен цифрлық шешімдерді енгізу – басты басымдықтардың бірі екені атап өтілді.

Қашықтан оқыту жүйесі арқылы қаладағы немесе ауылдағы оқушы бірдей сапалы білім ала алады. Онлайн платформалар үздік университет курстарына қол жеткізуге жол ашады. Жасанды интеллект әр оқушының қабілетін сараптап, жеке оқу жоспарын ұсына алады. Бұл бала дарынын ашуға және білім сапасын арттыруға мүмкіндік береді.

Цифрлық құралдар мұғалімнің жұмысын жеңілдетеді. Электронды

күнделік, автоматты тексеру жүйесі, интерактивті тақталар білім беру сапасын көтеріп, ұстаздың шығармашылықпен айналысуына уақыт береді. Халықаралық байланыс нығаяды. Онлайн олимпиадалар мен ғылыми жобаларға қатысу қазақстандық оқушылардың жаһандық ортаға бейімделуіне жол ашады.

Цифрландыру – жаңа технологиялар жиынтығы ғана емес, ол – жаңа өмір салты. Ол мемлекеттік басқаруды тиімді етіп, халықтың тұрмысын жеңілдетеді, білім мен медицина сапасын көтереді. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың сөзімен айтқанда, “Қазақстан алдағы үш жылда жаппай цифрлық елге айналуы тиіс”.

Бұл – үлкен мақсат, әрі барша қоғам үшін ортақ міндет. Әрбір азамат цифрлық мәдениетті игеріп, жаңа мүмкіндіктерді тиімді пайдаланса, Қазақстан болашағы әлдеқайда жарқын болады.

Айнаш СҰРАНШИЕВА,
№93 Абылай хан атындағы жалпы білім беретін мектептің директоры.

► Көкейкесті

ЕСІРТКІ ЕСІНДІ АЛМАСЫН

Ел Президенті өз Жолдауларында жастардың денсаулығын қорғау, оларды зиянды әдеттерден сақтау мәселесін үнемі ерекше атап өтеді. Өйткені, жастар – елдің ертеңі, мемлекетіміздің тірегі.

Бүгінде қоғам үшін аса өзекті мәселенің бірі – жастар арасындағы есірткі бизнесіне және оның зардаптарына қарсы күрес болып отыр. Бұл тек жекелеген адамның тағдырын емес, тұтас ұлттың болашағын улайтын қатерлі құбылыс.

Есірткі – әлем бойынша күрделі әлеуметтік, экономикалық және құқықтық мәселе. Қазақстан үшін де бұл індетке қарсы күрес – мемлекетіміздің басты басымдықтарының қатарында. Есірткімен күрес тек құқық қорғау органдарының ғана міндеті емес, ол – бүкіл қоғамның ортақ жауапкершілігі. Әсіресе жастардың белсенділігі айрықша маңызды. Олар: Салауатты өмір салтын насихаттауға, еріктілер қозғалысын қолдауға, есірткіге қарсы акциялар мен шараларға белсене қатысуға тиіс.

Бұл бағыттағы жастардың әрбір қадамы өз құрдастарын, достарын, өз ортасын сақтап қалуға бағытталады. Жастарымыз спортқа, білімге, еңбекке ұмтылып, отансүйгіштік қасиетті бойына сіңіргенде ғана біз бұл індетке тосқауыл қоя аламыз. Есірткіге қарсы тұру – өмірімізді, болашағымызды қорғау деген сөз. Сондықтан әрбір жастың дені сау, рухы биік, мақсаты айқын болып өсуі – бүкіл елдің ортақ тілегі.

Жастар – елдің ең қымбат қазынасы. Олардың өмірі таза, болашағы жарқын болса ғана Қазақстанның келешегі кемел болады.

Шамхат ХАЛМУРАДОВ,
аудандық мәслихаттың төрағасы.

► Жолдауға қолдау

Қазақстанның Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев халыққа арнаған биылғы Жолдауында еліміздің даму бағытын айқындап, жаңа міндеттер қойды. Мемлекет басшысы атап өткендей, алдағы кезеңде Қазақстанның басты мақсаты – жасанды интеллект пен цифрлық шешімдерді барынша кең қолдану арқылы өркендеуді қамтамасыз ету.

ЖАҢА БЕЛЕС ЖОЛЫ

Цифрландыру бүгінде қоғам өмірінің ажырамас бөлігіне айналды. Бұл құбылыстың ең алдымен тиімділік әкелетіні анық. Құжат алу, мемлекеттік қызметтерге қол жеткізу, түрлі өтініштерді рәсімдеу бұрын айлап уақыт алатын. Қазір мұның бәрі электронды жүйе арқылы бірнеше минут ішінде шешіледі. Мұның өзі адамдардың уақыты мен күшін үнемдеуге, ең бастысы – мемлекеттік қызметтің ашықтығына жол ашады.

Цифрлық жаңғырудың ең маңызды салаларының бірі – білім. Онлайн платформалардың

арқасында шалғай ауылдағы бала да, үлкен қаладағы оқушы да бірдей сапалы білім алуға мүмкіндік иеленіп отыр. Жасанды интеллекттің енгізілуі әр оқушының қабілетіне қарай жеке оқу жоспарын құруға жағдай жасайды. Мұғалімдер үшін де бұл үлкен көмек: электронды журналдар мен автоматтандырылған жүйелер ұстаздың жұмысын жеңілдетіп, уақытын үнемдейді.

Ең бастысы – білім беру саласының халықаралық деңгейде ашықтығы артып, қазақстандық оқушылардың әлемдік ғылыми кеңістікке шығуына жол ашылууда.

Медицина саласында да өзгерістер айқын сезілуде. Электронды денсаулық паспорты дәрігерлерге науқастың тарихын толық көруге мүмкіндік береді. Бұл дұрыс диагноз қоюға және дер кезінде емдеуге көмектеседі. Телемедицина алыс ауылдардағы халыққа білікті мамандардың кеңесін алуға жол ашты. Жасанды интеллект медициналық зерттеулерді талдап, сырқатты ерте анықтауға үлес қосуда.

Мұның бәрі адам өмірін сақтап қалуға қызмет етеді.

Жалпы алғанда, цифрландыру – уақыт талабы ғана емес, ол – мемлекеттің жаңғыруының басты тетігі. Білім мен медицинаның сапасын арттырып, халыққа қолайлы жағдай жасайтын бұл үрдіс Қазақстанды жаңа белеске көтеретіні сөзсіз. Президент айтқандай, еліміздің алдағы үш жылда жаппай цифрлық мемлекетке айналуы – барша қоғам үшін ортақ міндет әрі тарихи мүмкіндік.

Раушанбек УБАЕВ.

Мемлекет басшысы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері жөніндегі кеңесте «Сыбайлас жемқорлықпен ымырасыз күресу – мемлекеттік саясаттағы негізгі басымдықтың бірі. Заң үстемдігін орнатып, нағыз құқықтық мемлекет құру үшін, ең алдымен, жемқорлықтың тамырына балта шабу керек», – деп атап өткен болатын.

Сыбайлас жемқорлық – қазіргі таңда әлемнің көптеген елінде өзекті мәселеге арналған теріс әлеуметтік құбылыс. Мемлекет дамуына кедергі келтіріп, қоғамда әділетсіздік пен сенімсіздік туғызады. Бұл лауазымды тұлғалардың өз қызметтік бабын жеке пайдасы үшін теріс пайдалануы, пара беру мен алудың түрлі жолдары арқылы жүзеге асады.

Сыбайлас жемқорлық ұғымы тек пара беру немесе алу ғана емес, сонымен қатар таныс-тамыр арқылы жұмысқа орналасу, өз өкілеттігін жеке мақсатқа пайдалану. Сыбайлас жемқорлықтың негізгі түрлері:

1. Пара беру және пара алу.
2. Қызмет бабын асыра пайдалану.
3. Жемқорлық арқылы шешім қабылдату.
4. Непотизм (туыстарды, таныстарды қызметке тарту)

ӘР АЗАМАТТЫҢ МІНДЕТІ

Сыбайлас жемқорлық – ел болашағына қауіп төндіретін індет. Онымен күресу – тек мемлекеттік емес, әр азаматтың міндеті. Қазақстанның дамуы мен жарқын болашағы – парасыз, адал қоғам құрумен тығыз байланысты. Осыған орай кітапханада жыл басынан оқырмандарға ақпараттық сағат, «дөңгелек үстел» өткізіліп орындалып жатыр.

Л. ҚОЖАМБЕРДИЕВА,
Құрлық ауылының кітапханашысы.

• Жолдау бағыты

«Д. Қонаев атындағы аграрлық техникалық колледжі» МКҚК базасында маңызды жиын өтті. Жиынға Сайрам ауданының, Түркістан облысының жауапты мамандары, колледж ұжымы мен студенттері қатысты.

«Қоғамдық келісім» КММ-нің Сайрам аудандық филиалы басшысы Базарбай Айтбаев қоғамдағы бірлік пен келісім мәселелеріне тоқталып, Президент Жолдауындағы негізгі бағыттарды талқылады. Ол спорт саласындағы жетістіктерді атап өтіп, Сайрам ауданының облыста жетекші орында екенін айтты. Сонымен қатар, отбасылық зорлық-зомбылық, вандализм, тұрмыстық ажырасу сияқты өзекті мәселелерге назар аударып, оларды шешудің бір жолы – қоғамдағы саяси және діни сауаттылықты арттыру екенін жеткізді.

Түркістан облысы Дін істері басқармасының «Дін мәселелерін зерттеу орталығы» КММ бөлім басшысы Айбек Тағай жастар арасында діни тұрақтылықты қамтамасыз ету, зайырлы қоғам қағидаттарын сақтау мәселелерін көтерді. Ол Таяу Шығыс елдеріне, әсіресе Сирияға жастардың кетуі дінге қатысты қате түсініктің салдары екенін айтты. Сонымен қатар, қоғамда медиа, құқықтық және діни сауаттылықты арттырудың маңызы зор екенін жеткізді. Биылдың өзінде Түркістан

облысында 28 діни құқықбұзушылық тіркелгенін атап өтті.

Түркістан облысы Қоғамдық даму басқармасы «Қоғамдық келісім» КММ Этносаралық қатынастар саласының мониторингі және ақпараттық-насихаттық жұмыстарды ұйымдастыру бөлімінің басшысы Хамит Исаков әлемдегі

КЕЛЕЛІ ЖИЫН

саяси өзгерістерге тоқталып, әлімжеттік, некенің 18 жастан басталуы, ерте жүктіліктің алдын алу тақырыптарында ой бөлісті. Сонымен қатар, жастардың сыртқы мәдениеті мен киім үлгісіндегі талаптарға да мән берудің қажеттілігін жеткізді.

Жиын соңында қатысушылар көтерілген мәселелер бойынша пікір алмасты. Колледж ұжымы мен студенттері қоғамдағы өзекті тақырыптар бойынша құнды ақпарат алып, ой түйді.

«Мәртөбе»-ақпарат».

Заң және біз

Сыбайлас жемқорлық - қаншама адам баласының рызык несібесін шектеген, адамзатты адами құндылықтарынан айырған қоғамның дерті. Бұл дерт әлемдік аренада бірінші орынды өз қанжығасына байлаған дерт десем де артық айтпаған болар едім. Себебі, сыбайлас жемқорлықтың салдарынан үлкен бір мемлекеттің тұтастай жойылып, мемлекет деген атағынан айырылып қалмасына ешкім кепілдік бере алмайтыны айдан анық. Бұл дерттен әлем қалай арылады және көк туы көк аспан-

ЖЕМҚОРЛЫҚ – ИНДЕТ

да желбіреген Қазақстанымыздың тұла-бойын тұтастай иемденген бұл дертті біз қалай жеңе аламыз?

Қазақ халқы қаншама ғасырларды артқа тастап, өз тарихын қалыптастырған, қазірде 130-дан астам ұлт өкілдерінің басын бір арнаға тоғыстырып отырған тәуелсіз мемлекет. Осы тұрғыдан қарасақ біз еліміздің тұғыры биік екенін айтып мақтана алатын дәрежедеміз. Бірақ, осынау үлкен мемлекетті қансыратып, әлеу-меттік, рухани дамуымызды тежеуілетіп отырған сыбайлас жемқорлықты күре тамырымен жоя алмай келудеміз. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы нормативтік-құқықтық актілер қабылданып, заңмен шектеу қойылғанын жоққа шығармаймыз. Қазірде елімізді осынау дерттен тазарту біздің мойнымыздағы борышымызға

айналғандай. Ең алдымен арым таза деген әрбір пенде өзінің айналасындағы болып жатқан кішігірім сыбайлас жемқорлықтарға көз жұмып қарамаса екен дегім келеді. “Бір-бірлеп мың болар, тама-тама көл болар”,-деп тектен-тек айтылмаса керекті. Сол себепті де әрбіріміз кішкене болса да мемлекетіміздің бойын тұтастай жаулаған бұл дерттің сауығуы үшін өзіміздің бойымыздағы жақсы қасиеттерді, яғни, отансүйгіштік атты жүректі дір еткізер ұлы сезімді іске қоссақ нұр үстіне нұр болар еді. Ал үлкен лауазымды тұлғаларымыздың қолында билік барда жемқорлықпен күресіп жүрген

жалғыздың үні ешқашан шықпасы анық. Бұл мәселені ел болып ауызбіршілігімізді көрсете алсақ, бірімізді дос, бірімізді бауыр көріп, бір-бірімізді жарты жолда қалдыратын сатқындық атты азғындықты жолға ысырып тастап адал болсақ қана сыбайлас жемқорлықпен ел болып күресе аламыз.

Иә, мемлекетіміздің болашағы жастардың қолында. Мағжан Жұмабаев айтқандай:

Қажу бар ма тұлпарға,
Талу бар ма сұңқарға,
Иман күшті оларда,
Мен жастарға сенемін!...

Осы бір ғана шумаққа мән беріп қарайтын болсақ, жастардың бойындағы иманның күшті екенін Мағжан Жұмабаев сол кездің өзінде-ақ айтып кеткенін көре аламыз. Демек, адам бойында иман мықты болса ғана адалдық, махаббат, сүйіспеншілік, ар-ұят сынды адами құндылықтар жүрек тазалығын сақтаған болар еді. Ал жүрек тазалығы сыбайлас жемқорлыққа немесе одан да өзге қылмыстық істердің алдын алатыны айтпаса да түсінікті. Қорытындылай келе, үлкен лауазымды тұлға болсын, қарапайым халық болсын иманымыз мықты болған кезде ғана сыбайлас жемқорлықты еліміздің шекарасын қайтып аттамастай етіп қуып шығамыз деп сенімді түрде дөп басып айта аламын!

Н.МАХАМАТКАРИМОВ,
аудандық экономика және
қаржы бөлімінің бас маманы.

► Құқықтық насихат

Сайрам аудандық полиция бөлімінің кәмелетке толмағандар ісі мен жергілікті полиция қызметі инспекторлары мен аудандық ішкі саясат бөлімінің «Жастар ресурстық орталығы» КММ-мен біргелікте бекіткен іс-шара жоспарына сәйкес аудан аумағында түнгі рейдтік шаралары жүргізілуде.

Рейдтік шараның басты мақсаты – кәмелетке толмағандар арасында орын алуы ықтимал қылмыс пен құқықбұзушылықтың

ТҮНГІ РЕЙДТІК ШАРА

алдын алу, түнгі уақыттарда ата-анасынсыз үй-жайынан тыс жерлерде, нақтырағы, компьютерлік ойынханалар мен мейрамханаларда болуларына тыйым салу, бала тәрбиесіне немқұрайлылық танытатын ата-аналарды анықтап, тиісті шаралар көру болып табылады.

Рейд барысында полицейлер жасөспірімдер жиналатын орындар, ойын-сауық кешендері, дүкендер мен саябақтар, көңіл көтеретін орындардың аумақтарын аралады, ойын-сауық орындарының иелеріне түсіндіру жұмыстары жүргізілді. Сонымен қатар, анықталған кәмелет жасқа толмаған жасөспірімдердің ата-аналарына ескерту берілді.

Ескерте кетсек, елімізде заң бойынша кәмелетке толмаған жасөспірімдерге түнгі сағат 22:00-ден кейін компьютерлік клубтарда, ойын-сауық орындарында болуға және 23:00-ден кейін көшеде ата-анасыз жүруге тыйым салынған. Алдағы уақытта тұрақты түрде жүргізілетін рейд барысында екінші рет тағы анықталса хаттама толтырылып, айыппұл салынатындығы қатаң ескертілді.

«Мәртөбе»-ақпарат».

Кандидаттарға сайлаушылармен кездесуі үшін үй-жайлар беру және үгіттік баспа материалдарын орналастыру үшін орындар белгілеу туралы

Түркістан облысы Сайрам ауданы әкімдігінің 2019 жылғы 8 мамырдағы

№ 219 қаулысы. Түркістан облысының Әділет департаментінде 2019 жылғы

8 мамырда № 5038 болып тіркелді

«Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 28 қыркүйектегі Конституциялық Заңының 28-бабының 4 және 6 тармақтарына сәйкес, Сайрам ауданының әкімдігі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

1. Кандидаттарға сайлаушылармен кездесуі үшін шарттық негізде үй-жайлар осы қаулының 1 қосымшасына сәйкес берілсін.

2. Барлық кандидаттар үшін үгіттік баспа материалдарын орналастыру үшін орындар осы қаулының 2 қосымшасына сәйкес белгіленсін.

3. Сайрам ауданы әкімдігінің 2015 жылғы 6 наурыздағы № 212 «Кандидаттарға сайлаушылармен кездесуі үшін үй-жайлар беру және үгіттік баспа материалдарын орналастыру үшін орындар белгілеу туралы» қаулысының (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 3075 тіркелген, 2015 жылғы 20 наурызда «Мәртөбе» газетінде жарияланған) күші жойылды деп танылсын.

4. «Сайрам ауданы әкімінің аппараты» мемлекеттік мекемесі Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген тәртіпте:

1) осы қаулыны аумақтық әділет органында мемлекеттік тіркелуін;

2) осы қаулыны мемлекеттік тіркелген күннен бастап күнтізбелік он күн ішінде оның көшірмесін баспа және электронды түрде қазақ және орыс тілдерінде Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкіне ресми жариялау және енгізу үшін «Республикалық құқықтық ақпарат орталығы» шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорнына жіберуді;

3) осы қаулыны оны ресми жарияланғаннан кейін Сайрам ауданы әкімдігінің интернет-ресурсында орналастыруды қамтамасыз етсін.

5. Осы қаулының орындалуын бақылау аудан әкімі аппаратының басшысы Б.Тұрғынбековке жүктелсін.

6. Осы қаулы оның алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

Аудан әкімі

Б. Мамаев

«КЕЛІСІЛДІ»

Сайрам аудандық аумақтық сайлау комиссиясының төрағасы:
С.Кенжебаев
«04» мамыр 2019 жыл.

Сайрам ауданы әкімдігінің
8 мамыр 2019 жылғы № 219
қаулысына 1 қосымша

Кандидаттарға сайлаушылармен кездесуі үшін шарттық негізде берілетін үй-жайлар тізімі

1. Аксу ауылы, Абылайхан көшесі № 71 үй, Қ.Жандарбеков атындағы аудандық мәдениет үйі;

Сайрам ауданы әкімдігінің
8 мамыр 2019 жылғы № 219
қаулысына 2 қосымша

Барлық кандидаттар үшін үгіттік баспа материалдарын орналастыру үшін орындар тізбесі Аксукент ауылдық округі бойынша:

1. Аксу ауылы, Абылай хан көшесі № 67 үй, «№ 20 С.Сейфуллин атындағы мектеп-гимназия» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің аумағы;

Түйіткілді мәселе

«Манкент» станциясы халқы тығыз аумақта орналасқан. Темір жолдың қос қапталын жағалай жайғасқан мұндағы тұрғындардың жалпы саны 25 мыңнан асады. Сондықтан болса керек, станция аумағында темір жолдан өтуге арналған жаяу жүргіншілердің екі көпірі бар.

Бірақ оны кейбір адамдар пайдаланбай, темір жолды тіке кесіп өтуді жөн көреді. Әлбетте, бұл азаматтардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретіні анық.

Осы күндері Ұлттық компанияның өңірлердегі мекеме, кәсіпорындары іске асырып жатқан «Өміріңді сақта – шара қолдан» айлығы аясында бөгде адамдардың, соның ішінде балалардың теміржол бойына шығу фактілерінің алдын алу және болдырмау мақсатында ауқымды жоспарлар орындалуда. Атап айтқанда, станция бастығы Қуаныш Табеевтің өзі бас болып, Шымкент станциясындағы желілік жедел полиция қызметкерлерімен, жергілікті әкімдік өкілдерімен және білім беру саласындағы ұстаздар қауымымен бірлесе отырып түрлі жиын-кездесулер өткізуде. Қауіпсіздікке қатысты үгіт-насихат, түсіндіру шараларына жергілікті тұрғындар мен мектеп оқушылары қатысып, оның барысында станцияда орын алған қайғылы оқиғалар туралы ақпараттар берілуде.

Бұл бағыттағы жұмыстар Ақсукеңт ауылындағы №97 Сұраншы батыр мен М.Мақатаев атындағы жалпы орта мектепте, №47 жалпы орта мектебінің акт залдарында өткен. Мұғалімдер мен оқушылардың кездесуіне ата-аналар да қатысқан. Сондай-ақ осы тақылеттес басқосу А.Бимұрзаев пен Ж.Жабаев көшелерінде тұратын тұрғындар ара-

ЕКІ КӨПІР ТҰРСА ДА ЕРІНЕТІНДЕР КӨП

сында да жүргізіліпті. Себебі мамандардың саралауынша, жаяу жүргіншілердің көпшілігі осы екі көшеден шығып, әлгі көпірмен емес, темір жолдан кесекөлденең өте шыққанды оңай санайтын көрінеді.

Станция бастығының айтуынша, өңірде қауіпсіздік ережелерін сақтауға шақыратын іс-шаралар мұнымен бітпек емес. Қауіпсіз қозғалыстың бір ұшы – теміржол жиегін арнайы қоршаумен тікелей байланысты екені белгілі. Бөгде адамдар мен қараусыз малдың станциялық жолдарға шықпауы үшін тұрғын үйлер орналасқан жақтан 1700 метр аумақты қоршау үшін бюджет қаражатын қарастыру туралы сұраныс хат Сайрам ауданы әкімдігіне жыл басында жолданған. Сол сияқты осы сипаттағы қызметтік хат Ақсукеңт ауылдық округі әкімдігіне де жөнелтілген. Себебі жергілікті әкімдіктің арала-

суынсыз бұл мәселенің түйінін тарқату мүмкін емес. Мұндай қатынас хат өткен жылы да жолданған екен. Алайда, нәтижелі нақты әрекет жоқ. Сондықтан да манкенттік теміржолшылар басқарушы билік өкілдерімен өзара кеңесе отырып, қалың бұқараның қауіпсіздігін қамтамасыз етуде шама-шарқынша амал етуде. Ендігі жерде олар өз күштерімен вокзал аумағы мен станциялық жолдар бойында, тұрғын үйлерге жақын маң мен жаяу жүргіншілердің айрықша көзі түсер тұстың бәріне арнайы ескерту тақтайшалар іліп шыққан.

Ал бұрыннан тұрғандарын ақтап, сырлап, жаңартып, жарқыратып қойған. «Темір жол – қауіпті аймақ!», «Вагон астынан өтуге тыйым салынады!», «Темір жолды белгіленбеген жерден кесіп өтуге болмайды!», «Платформа жиегінде тұруға болмайды!», «Құлаққаппен темір жолдан өту – қауіпті!», «Вагон төбесіне шығуға тыйым салынады!», «Келе жатқан пойыздың алдында жолды кесіп өтуге болмайды!», «Байланыс желісінің сымдарына жакындауға болмайды!» деген сынды ескерту белгілері жеткілікті мөлшерде орнатылды. Сонымен қатар бүгінгі таңда станция кезекшілері сұрыптау паркі мен бағаналарда орнатылған дыбысзорайтқыш құрылғылар арқылы тәуліктің әрбір үшінші сағатында «Темір жол – қауіпті аймақ. Жолды тек арнайы белгіленген жерлерден кесіп өтіңіз...» деген мазмұнда хабарлама жасап отыруға міндеттелген. Мұның бәрі қауіпсіздікті сақтауды көздейді.

Асхат АҚБЕРДІ,
«Манкент» станциясы бастығының
орынбасары.

■ Руханият

ҚАЛАМГЕРЛЕРМЕН КЕЗДЕСУ КЕШІ

Ақарыс ауылындағы №31 Бәйдібек атындағы жалпы білім беретін мектепте Қазақстандағы тілдер мерекесінің онкүндігіне орай түрлі маңызды іс-шаралар өткізілді. Сондай іс-шаралардың бірі - аудандық «Мәртөбе» газетінің редакторы, ақын Нұрғиса Төрмұратов және дәрігер эндокринолог, жазушы Болай Тұрғынбекқызымен кездесу.

«Ақындық шығар айыпты, Сонда да білмен себебін. Өлеңге айтып қойыпты, Өмірдің айтпа дегенін.» Ия қазақтың Қадыры осылай жырлаған екен кезінде.

Ақындарға өлең жаздыратын не күдірет?! Ақын болу үшін ақын болып туу керек. Әр ақын өзінше сұлу, сөзден махаббатқа мүсін орнатады. Оны қашап, әдемілеп беретіндері де бар. Боямсыз беретіндері және бар. Өнерге әркімнің ақ бар таласы дегендей оқушылар да ақын өлеңдерін жатқа айтып, өздеріне қызықты сұрақтарды қойып, тұщымды жауап ала алды.

Н.Төрмұратов ақындық жолын сонау бала кезден бастады десек те болады. Ақынның қаламына арқау болған туған

ел, туған жер, анаға деген шексіз махаббат, құрмет. Қаламгердің қаламынан шыққан «Оралмандар», «Қызылқұм» өлеңдері туған жерге деген ыстық ықыластан туған дүние. Өмірлерін өнермен өрнектеген қос қаламгерге шығармашылық шабыт, қаламының қарымы мұқалмауын тілсйміз.

Лаура ҮСЕНОВА,
Бәйдібек атындағы жалпы білім беретін мектептің
ұйымдастырушы педагогі.

Қаламгерлердің өмірі жайында айтылған соң, кеш қонақтары шығармашылық жолдың ауыр әрі қызық екенін әңгімелеп өтті. Дәрігерлік жол мен жазушылық өнерді бірге алып жүру екінің бірінің қолынан келмейтін дүние. Дәрігер эндокринолог, жазушы Болай Тұрғынбекқызы осы қос саланы бірдей алып жүрген маман.

Қазақ көне заманнан сөзге шешен халық. Қазақ халқы ақынға кенде болмаған.

■ Жирен жаман әдеттен

Қоғам дертіне айналған ойынға деген құмарлықты ғалымдар-лудомания дейді. Ал, еліміздегі желкілдеген жеткіншектеріміздің бұл дертке шалдығуының себебі не? Лудомания ойыны – жастармен ересектер арасындағы құмар ойындарға тәуелділік мәселесі - қазіргі таңда өзекті болып отыр.

Лудомания - ессіздік, ойынға құмарлық. Еліміздің түкпір-түкпірінде толып тұрған букмекерлік кеңселердің іші толған жастар. Ойынға құмар жастар қолдарындағы соңғы ақшасын тігіп, үлкен қаражат көтерем деп сенеді. Алайда, ұтылып қалған соң, еңселері түсіп, өзін қоғамнан алшақтатып жібереді. Алғаш қызығушылықпен бәс тігіп, кейін ойынға тәуелді болып қалғандар қаншама? Құмар ойынға бейімделу кезеңінің бірі – жалындаған жастық шақ.

Адамның қызығушылығын арттырып, құмарлыққа тез үйрететінде осы кез. Санаңды улап, құмар ойынға үйір қылып жіберетіні де сөзсіз. Ондай адамдар дер кезінде өз-өзін тоқтатпаса, біртіндеп бүкіл дүние-мүлкін, көлігін, тіпті басындағы баспанасын сатып, ақшасын құмар ойындарға салып жібереді. Таныстарынан, ағайындарынан қарызға ақша алып, оны қайтара алмай жүргендер қаншама?!

Одан әрі ұрлыққа баратындар да бар. Ең соңында тақырға отырып, кейбіреулері қылмыс жасап, түрмеге отырады, ал кейбіреулері «мен осындай жағдайға қалай ғана түстім, қайтіп құтылсам екен?»-деп бұл тығырыктан шығуға жол іздейтіндерде бар.

Лудомания адам өмірінде басым роль ойнайтын, әлеуметтік, кәсіби, материалдық және отбасылық құндылықтардың төмендеуіне әкелетін ойын құмарлығы.

Лудомандар - құмар ойынның шырғауына түскен адамдар. Қазіргі

кезде казино, түрлі ақшалай ойын автоматтарының таралуына байланысты құмар ойындар мәселесі өзекті мәселеге айналып тұр. Қоғамда оларға ешқандай шара қолдана алмайды. Себебі құмар ойындардың көбісі заң жүзінде рәсімделген. Ойынқұмарлардың көбеюі салдарынан елімізде лудомандарды емдейтін арнайы орталықтарда ашылған. Бірі білсе екінші білмейді.

ЛУДОМАНИЯ - ҚОҒАМ ДЕРТІ

Алайда, осы жолда адасқан адамдар тек ақшадан емес, өмірінен айырылады. Не себептен адамдар тәуелділікке ұшырайды?

Бірінші және ең көп таралған мәселе ол:-отбасындағы мәселе. Егерде үй ішінде тыныштық орнамаса, іштей ызаны басып тастау үшін ойындарға көңіл бөліп уақыт өткізетін болады. Екінші, ол қаржылық моральды қиындықтар. Үшінші мәселе:қанағатсыздық. Яғни өмірден түңілу, бар дүниені бағалай алмау.Төртіншіден, жеңілістен кейін, қайтадан ойнап, ұту идеясы пайда болады.

Егер лудоман үлкен сомадан ұтылып қалса, ол керісінше тоқтамайды, ол тезірек ақша іздей бастайды. Жалпы, лудоманияның қоғамға төндіретін қауіпі орасан зор. Жас ұрпақты құмар ойынның зиянды ықпалынан жанжақты қорғауымыз керек. Сондықтанда, сөз соңында қазақ жастарына айтарым, құмар ойындарына емес, спортты серік ететін жігерлі, жалынды азамат болыңыздар.

Шұғыла СҮЛЕЙЕВА,
Сайрам ауданы бойынша
мемлекеттік кірістер
басқармасының ұйымдастыру
құқықтық жұмыс бөлімінің бас
маманы.

► Маманның кеңесі

Жаңа оқу жылы басталғанда мектеп оқушылары ата-анасының жаңа сөмке алып беруін күтеді. Олар оны таза дәптерлерімен, қалам, қарындаштарымен толтыруға асығады. Жалпы, мектеп сөмкелерінің қазір көптеген түрі бар.

МЕКТЕП СӨМКЕЛЕРІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

«Мектеп сөмкесінің салмағы оқушының бойы мен жас ерекшелігіне сай болуы шарт. Мәселен, 1-3 сынып оқушыларының сөмкесі 2 келіден аспауы тиіс. 4-5 сыныпта – 2,5 келі, 6-7 сыныпта – 3,5 келі, ал жоғары сынып оқушыларының сөмкесі 4,5 келіден артық болмауы қажет.

Оқу процесінде мектеп оқулықтарының да маңызы зор. Бір оқулықтың салмағы санитариялық қағидаларда көзделген нормалардан аспауы тиіс. 1-4 сынып оқулықтары 300 гр, 5-6 сынып оқулықтары – 400 гр, 7-9 сыныпта – 500 гр. Және 10-12 сыныпта оқулықтар 600 граммнан аспауы тиіс. Сонымен қатар сөмкені арқаға ілгенде, сөмке екі иыққа бірдей ілінуі керек. Мектеп сөмкесінің бала денсаулығына тигізер зиян әсері де жоқ емес. Жалпы, мектеп оқушыларының іші толы сөмкенің ауырлығы мен шамадан тыс заттарды тасуы денсаулыққа кері әсерін тигізбей қоймайды екен. Баланың қан қысымының қалыптан шығуына да осы сөмке әсер ететін көрінеді. Тіпті әлі қатая қоймаған оқушының кеуде сүйектерінің қисаюына әкеп соғады. Ол аз болса, мұның салдары төбе мидың қалыпты жұмысына кері әсерін тигізеді. Дәрігерлер де: «Ауыр сөмкені бір қолда ұстау немесе сөмкені бір иыққа асыну оқушы үшін

зияндығын, нәтижесінде скалиоз, остеохондроз сияқты аурулармен ауыруы мүмкін», - дейді. Сондықтан, дәрігерлер балалар үшін ортопедиялық арқасы бар сөмкенің таптырмас құрал болатындығын ерекше атайды. Сондықтанда сөмке аларда төмендегі талаптарды қатаң ескеріңіз:

- Сөмке көлемі арқадан жалпақ болмауы керек;
- Сөмке салмағы оқушының салмағының 1/10 болуы тиіс;
- Оның төменгі бөлігі белден төмен түспегені абзал;
- Иықбауы жалпақ, иыққа батпай-

тын болуы керек;

- Материалы сапалы болуы жөн.

ТАРЫМБАЕВ,
Сайрам аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау басқармасының басшысы.

■ Денсаулық-зор байлық

Ішек инфекциялары – әлемдегі ең көп таралған аурулардың бірі. Олардың халық арасында таралуы өте жоғары, балаларда да, ересектерде де. Жіті ішек инфекциялары - бұл асқазан-ішек жолдарын зақымдайтын әртүрлі патогенді микроорганизмдерден (вирустар, қарапайымдылар, бактериялар) туындаған жұқпалы аурулар тобы. Бактериялық түрдегі жіті ішек инфекцияларына: дизентерия, сальмонеллез, тағамдық токсикоинфекциялар, «сирек кездесетін» инфекциялар - іш сүзегі, паратифтер және басқалар жатады. Ішек инфекциялары қоздырғыштарының көздері ауру адам немесе жіті ішек инфекциялары қоздырғыштарын тасымалдаушы болып табылады. Жіті ішек инфекцияларының туындауы келесі себептерден болуы мүмкін: жеке және қоғамдық гигиена ережелерін сақтамау, тез бұзылатын өнімдерді сақтау ережелерін және сату мерзімдерін бұзу.

Жұқтыру қалай жүреді? Барлық ішек аурулары ауыз-нәжістік механизмімен беріледі, яғни тамақ, су, тұрмыстық заттар және қарым-қатынас жолмен жұғады.

ІШЕК ИНФЕКЦИЯЛАРЫ

Жіті ішек инфекцияларының негізгі симптомдары:

- күсу (тәулігіне 3 ретжәнеодан да көп);
- диарея (кейде күніне 10-15 рет, жиі шырышпен);
- температураның 37 - 38°C дейін көтерілуі;
- жүрек айнуы, әлсіздік;
- іштің ауырсынуы;
- ауыр жағдайларда-айқын интоксикация және сусыздандыру.

Ішек инфекциялары немен қауіпті? Ішек инфекциясының негізгі қаупі денені тез сусыздандыру болып табылады. Күсу және сұйық нәжіспен көп сұйықтықты жоғалтамыз, ал калий мен натрий иондарының бұзылған балансы дененің су ресурстарын тез қалпына келтіруге кедергі келтіреді. Су алмасуының бұзылуы жүрек-қантасым жүйесінің коллапсуына, бүйрек жұмысының бұзылуына, сананың шатасуына әкеледі. Балалар мен қарт адамдарда ішек инфекциялары өліммен аяқталуы мүмкін.

Жіті ішек инфекцияларының алдын алу келесі әрекеттерді қамтуы тиіс:

- Жеке гигиена ережесін қатаң сақтау керек (тамақты дайындар алдында және тамақ ішердің алдында, жануарларды ұстағаннан кейін, дөретханаға барғаннан кейін қолды мұқият сабындап жуу);
- Көкөністер мен жеміс – жидектерді мұқият жуып, қайнатылған сумен шаю керек;
- Оларды сақтау мерзімін қадағалау, жарамдылық мерзімі өткен өнімдерді тамаққа қолданбау, сақтау ережелерін сақтау, тез бұзылатын өнімдерді тоназытқышта сақтау қажет;
- Тек қана қайнатылған немесе бөтелкедегі суды қолдану қажет;
- Тұрмыстық тазалықты сақтау, жиі желдету, күнделікті ылғалды жинау;

Жіті инфекциялық аурулардың белгілері (дене қызуының көтерілуі, күсудың басталуы, іш өту және тағы басқа белгілер) пайда болған жағдайда дереу медициналық көмекке жүгіну керек;

Осы қарапайым ережелерді сақтау сіздің және балаңыздың денсаулығын сақтайды!

И.КОЛЬБАЕВА,

Сайрам аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау басқармасының эпидемиологиялық бақылау бөлімі бас маманы.

● **Агросектор**

Астық сұр көбелегі дән сұр көбелегі (Aranea ancers)– дәнді дақылдар зиянкесі, қоңыр көбелектер тұқымдасына жатады.

Көбелектерінің алғы қанаттарының түсі қоңыр ренді аралас сұр не болмаса күнгірт сұр, ал артқы қанаттары сұр немесе ақшыл сұр болады. Жоғары жастағы жұлдызқұрттар күнгірт сұр, арқа жағынан бойлай жолақтар орналасады. Дене ұзындығы 25-35 мм. Жұлдызқұрттар топырақта қыстайды. Көктемде олар қуыршақтанады. Жазда маусым айының ортасына қарай көбелекке айналады және олардың ұшуы байқалады. Жұмыртқаларын масақшыларындағы гүлді қабыршақтарының астына салады. Дәннің сұр көбелектің өсімталдығы өте жоғары, қолайлы жағдайлар болғанда 2000-3000-ға дейін жұмыртқа салады. Жылына 1 ұрпақ дамиды. Жұлдызқұрттар бидайды, қарабидайды, кей-кейде арпаны зықымдайды. Төмендегі жастағы жұлдызқұрттар дәннің ішінде қоректеніп, қабығын ғана қалдырады. Төрт жастан бастап олар ашық қоректенеді. Ашық қоректену барысында дәндерді сыртынан кеміріп тастайды. Өнім жинағаннан кейін топыраққа түскен дәндермен қоректенеді. Бидайды қайталама себу және ұсынылған оңтайлы мерзімінен ерте себу, жылы қыс және тіршілік кезеңінде ылғалды ауа райы дәннің сұр көбелегінің көбеюіне қолайлы жағдай туғызады.

Күресу шаралары. Күзгі және көктемгі зерттеу көрсеткіші бойынша қажетті шешімдер қабылданады. Жұлдызқұрттардың қыстап шыққан санын 8-16 үлгілі алаңдарда әр үлгі 0,25 м топырақ тереңдігі 15 см дейін қазып, тығыздығын анықтайды. Тексеруде тіршілік қабілетін сақтаған 2-3 жұлдызқұрттар табылса,

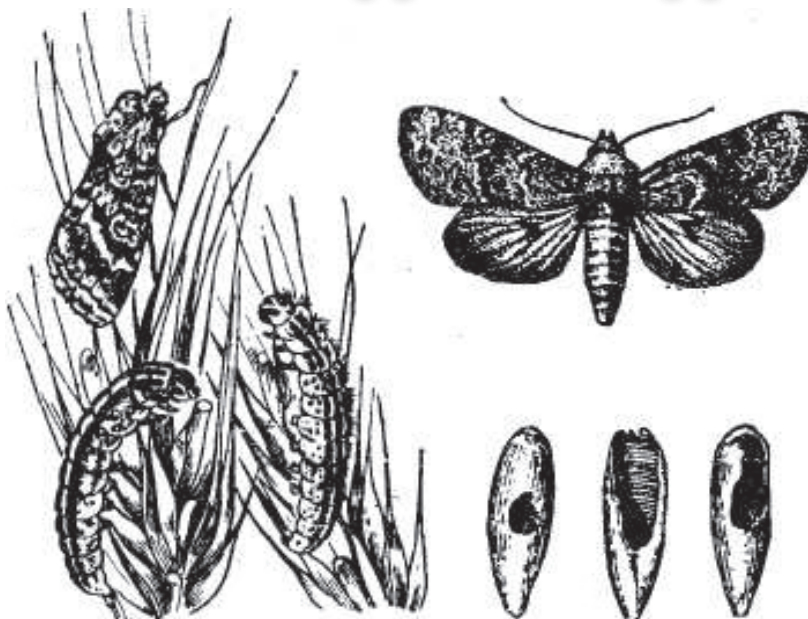
топырақты өңдеу қажет. Культиватор не болмаса тегершік құралдармен 6-8 см тереңдікке өңдейді.

Өткен жылғы күзде құрттар қыстауға жақсы физиологиялық жағдайда кетті, негізінен олардың салмағы 400 мг болды. Көктемгі қайта тексеру кезінде қыстап шыққан құрттардың салмағы 250-580 мг аралығында ауытқыды, яғни зиянкестердің физиологиялық жағдайының жақсы екендігін көрсетеді. Топырақтың жоғарғы қабатында, сабан астында құрттардың пайда болуы 8-11-нен 20 сәуір аралығында байқалады.

Жаздық бидайды оңтайлы кеш уақытта сепсе, өсімдіктердің масақтануына көбелектердің жаппай ұшуының ілесетіндігін синхрондығын бұзады. Жұлдызқұрттардың 1-2 жас кезеңінде егістіктің 10 жерінен 20-25 масақтан алып барлығы 200-250 масақ, қапшыққа салады. Қапшықты буып, оны 1-2 тәулік кептіреді. Инсектицидтердің дән ішінде қалдық есебінде болмауын қамтамасыз ету үшін бүрку жұмыстарының санитарлық уақытын бұлжытпай сақтау керек.

Н.ЛЕСХАН,
ҚР АШМ АӨК МИК Сайрам аудандық аумақтық инспекциясының бас маман – өсімдіктерді қорғау және карантині жөніндегі мемлекеттік инспекторы.

АСТЫҚ ДАҚЫЛДАРЫНЫҢ КЕМІРГІШ ЗИЯНДЫ ЖӘНДІКТЕРІ

Хабарландыру

Түркістан облысы Сайрам ауданындағы Қарамұрт а/о, 171 кв. орналасқан «Коктал Групп» ЖШС-ің тас ұсақтау-сұрыптау қондырғысының экологиялық рұқсат алуға арналған материалдарына ашық жиналыс түрінде қоғамдық тыңдаулар өткізіледі. Тыңдауларды өткізу орны, күні және уақыты: Түркістан облысы, Сайрам ауданы, Қарамұрт а/о, Қарамұрта., Мұхитдинов көш. 3 (мәдениет үйі), 05.11.2025 ж. сағ. 15:00-де.

Жоба тапсырысшысы: «Коктал Групп» ЖШС-і, мекен-жайы: Сайрам ауданы, Қарамұрт а., 171 кв., № 83 ғим., БСН 131040018536, koktal.group@mail.ru, тел.: 8 7252 52-14-61.

ҚОҚ бөлімін әзірлеуші: ЖК Сыдыкова Н., мекен-жайы: Шымкент қ., Қ.Төлеметов көш. 69/37-35, тел.: 87014438900, nurzhamal-sydyko@mail.ru. Жобалық құжаттамамен танысу ecoportal.kz, https://beta.egov.kz/memleket/entities/turkestan-tabigi-resurstar?lanq=ru. қарауға және қосымша ақпаратты 87014438900, nurzhamal-sydyko@mail.ru арқылы алуға болады. Онлайн қосылымға сілтеме https://us04web.zoom.us/j/6165408596?pwd=a1o0a3ROUGROYm1xZDZtbXJnTkNRUT09. Конференция идентификаторы: 616 540 8596. Кіру коды 123456.

Кен орының және әсер ету аймағының географиялық координаттары: 42° 19' 50.49», 70° 0' 25.23». Мүдделі жұртшылық қоғамдық тыңдауларға шығарылатын құжаттар бойынша және қоғамдық тыңдаулардың жарияланған хаттамасы бойынша жазбаша немесе электрондық нысанда «ТО ТР және ТП РБ» ММ-не мына мекенжай бойынша өз ескертулері мен ұсыныстарын жібере алады: Түркістан қ., Жаңа қала ш.а. 32 көшесі, 20, a.erkebai@ontustik.gov.kz, тел.: 87253363845.

Хабарландыру

Түркістан облысы Сайрам ауданындағы «Подгорненское 2» кен орнында құм-қиыршық тас қоспасын өндіруді ұлғайту бойынша тау-кен жұмыстарының жоспарына әсер етуге экологиялық рұқсатты алуға арналған материалдарына (ҚОҚ, ҚОЭН, ҚББ, ЭЭББ, ҚОҚ іс-шаралар жоспары) ашық жиналыс түрінде қоғамдық тыңдаулар өткізіледі. Тыңдауларды өткізу орны, күні және уақыты: Түркістан облысы, Сайрам ауданы, Қарамұрт а., Мұхитдинов көш. 3 (мәдениет үйі), 03.11.2024 ж. сағ. 10:00-де.

Жоба тапсырысшысы: «Драглайн» ЖШС, мекен-жай: ҚР, Шымкент қ., Қаратау ауданы, Нұрсат т.а., № 18а үй, 129 пәт., БСН 240740021630, конт.тел.: +7(771)-977-77-77, toretay87@mail.ru.

ҚОҚ бөлімін әзірлеуші: ЖК Сыдыкова Н., мекен-жай: Шымкент қ., Қ.Төлеметов көш. 69/37-35, тел.: 87014438900, nurzhamal-sydyko@mail.ru. Жобалық құжаттамамен танысу ecoportal.kz, https://beta.egov.kz/memleket/entities/turkestan-tabigi-resurstar?lanq=ru. қарауға және қосымша ақпаратты 87014438900, nurzhamal-sydyko@mail.ru арқылы алуға болады. Онлайн қосылымға сілтеме https://us04web.zoom.us/j/6165408596?pwd=a1o0a3ROUGROYm1xZDZtbXJnTkNRUT09. Конференция идентификаторы: 616 540 8596. Кіру коды 123456.

Кен орының және әсер ету аймағының географиялық координаттары: 42°19'46.87», 70° 1'50.38».

Мүдделі жұртшылық қоғамдық тыңдауларға шығарылатын құжаттар бойынша және қоғамдық тыңдаулардың жарияланған хаттамасы бойынша жазбаша немесе электрондық нысанда «ТО ТР және ТП РБ» ММ-не мына мекенжай бойынша өз ескертулері мен ұсыныстарын жібере алады: Түркістан қ., Жаңа қала ш.а. 32 көшесі, 20, a.erkebai@ontustik.gov.kz, тел.: 87253363845.

КӨП БОЛЫП КҮРЕСЕМІЗ

Сыбайлас жемқорлық мемлекетті ішінен жоюдың бастамасы және жетістіктерді жоққа шығаратын, ұлттық қауіпсіздікке қауіп-қатер әкелетіндігі күмәнсіз. Сондықтан да Қазақстан Республикасы мемлекеттік саясатының негізгі басымдылықтарының бірі болып осы зұлымдықпен күресу болып табылады.

Өрт сөндіру мен азаматтық қорғау органдары қызметкерлері жаңа серпіліс жасау мақсатында халыққа өрт пен төтенше жағдайлардың алдын алу, жоюмен қатар, ұлттық қауіпсіздік пен қоғамдық тұрақтылыққа төнген қатер ретінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жөніндегі жалпыұлттық кешенді бағдарламаны дәйекті түрде жүзеге асырады. Сыбайлас жемқорлықпен күрес – баршамыздың міндетіміз.

Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» заңын бұлжытпай орындап, жемқорлықтың жолына тосқауыл қоюымыз керек.

Біздің қоғамда сыбайлас жемқорлыққа орын жоқ. Қоғамның барлық күш-жігерін біріктіріп, осы дерттің одан әрі ушықпауы үшін оны тоқтатудың барлық амалдарын қолдану арқылы ғана бұл құбылысқа тиімді қарсы тұруға болады.

А. ЖУНУСБЕКОВ,
Шымкент қаласы, Абай аудандық төтенше жағдайлар басқармасы бастығының орынбасары, азаматтық қорғау подполковнигі.

ӨРТ ШЫҚҚАНЫН БІЛГЕНДЕ...

1. Өрттің ауқымы кішкентай болса, крандағы сумен, болмаса қалың дымқыл матамен өшіруге тырысыңыз;
2. Өрт ауқымды болса, 101 нөміріне хабарласып, өрт шыққан мекенжайды, ненің қалай жанып жатқанын айтыңыз. Өзіңіздің атыңыз бен нөміріңізді де беріңіз. Ол өрт сөндірушілерді күтіп алып, өрт ошағына жедел апаруға керек. «Менен де басқалар хабарласқан шығар» деп отыруға болмайды;
3. Ғимараттағы барлық тоқ көздерін ажыратып, газ құбырларын жабыңыз;
4. Егер өрт көп қабатты ғимараттың төменгі қабатында шықса, ғимараттың жоғарғы қабатына немесе төбесіне шығып, көмек күту керек;
5. Далаға шығу жолдарында от болмаса, тез арада ғимаратты тастап шығыңыз;
6. Өрт шыққан аумақтан өту үшін синтетикалық киімдерді шешіп, орнына жүн немесе мақтадан тігілген киім кию керек. Киімдерді сулап, басыңызға ішік, жейде, орамал сынды қалың дымқыл жамылғы

жабыңыз. Дәл осылай мұрныңыз бен ауызыңызды да жабу керек. Ол түтіннен уланып қалудың алдын алады;

7. Есіктерді қатты жабыңыз. Себебі от оттегі келіп, жел соққан сайын өрши түседі;

8. Түтіннің арасынан еңкейіп, тізерлеп немесе бүк түсіп өту керек;

9. Пәтерден шықпас бұрын есіктің ар жағында оттың бар-жоғын тексеріңіз. Ол үшін есікке жақын барып, оның тұтқасы сияқты металды жерлерін ұстап көріңіз. Ол ыстық болса, есікті ашпаңыз. Керісінше, есіктің саңылауларын дымқыл матамен бітеп тастаңыз. Есіктің бер жағына су шашыңыз;

10. Ауыз-мұрныңызды дымқыл матамен жауып, пәтердегі барлық адамдарды балконға алып шығыңыз.

Балкон болмаған жағдайда, терезені ашып, сырттағыларға белгі беріңіз. Олардың сізді естігініне сенімді болсаңыз, барлық адамдарды алып, жыну бөлмесіне кіріп, есігін ішінен мықтап жабыңыз. Ол жерде суды ағызып, үстілеріңізді барлық киімді сулау керек. Сол жерде көмек күтіңіз;

11. Өрт шатырда немесе жертөледе шықса, өрт сөндірушілерді шақырып, олар келгенше өрт шыққан аумаққа апаратын есік-терезелерді, люктарды жауып тастау керек;

12. Өрт шыққан үйден адамдарды эвакуациялау кезінде балалардың төсектегі астына, сөрелер мен қуыстарға тығылып қалатынын естен шығармаңыз.

А.МУХТАРОВ,
Сайрам аудандық төтенше жағдайлар басқармасының аға инженері, азаматтық қорғау майоры.

Салғырттықтан сақтаныңыз

Тұрғын үйлердегі және пәтерлердегі өрт оқиғалары көбінесе сол үйлерде тұрып жатқан тұрғындардың кінәсінен болып жатады.

Статистика бойынша тұрғын үй мен пәтерлерде өрттің шығуына негізгі себептер: тұрмыстық электр және газ аспаптарын пайдалану кезінде, пештердің дұрыс орнатылмауы мен қолдану кезіндегі өрт қауіпсіздігі ережелерін бұзу, мас күйінде темекі тарту салдарынан, сонымен қатар электр өткізгіштерін дұрыс жүргізбегендіктен болып отыр. Егер Сіздің үйіңізде немесе пәтеріңізде электр өткізгіш сымдарына және электр аспаптарына зақым келсе тез арада электр маманын шақырыңыз.

Өрт болған кезде тез арада телефон арқылы 101-ге хабарласыңыз.

Өрт қауіпсіздігі ережесін сақтау - Сіздің үйіңіз бен мүлкіңізді оттан қорғайды!

Б.ОКСИКБАЕВ,
Түлкібас аудандық төтенше жағдайлар бөлімінің бас маманы, азаматтық қорғау майоры.

Н.БЕРДАЛЫ,
Ордабасы аудандық төтенше жағдайлар бөлімінің бас маманы, азаматтық қорғау аға лейтенанты.

БӘРІ БАҚЫЛАУДА БОЛАДЫ

«101» қызметі диспетчерлерінің жұмысы туралы білмейтін адамдар үшін олардың қызметі қарапайым және қиын емес болып көрінуі мүмкін, бірақ олай емес. Диспетчер – ең бірінші қиын жағдай орын алғандығы туралы хабарламаны қабылдайтын тұлға және диспетчерлердің үйлесімді, уақтылы іс-әрекеттеріне тек өрттің сөндірілуі ғана емес, сонымен қатар адам өмірі де байланысты болады.

Диспетчер тез және нақты хабарламаны қабылдап, бір секундты да жіберместен өрт сөндіру техникасын және көмек көрсетуші қызметтерді жөнелтуі қажет. Бір минуттық кідіріс қандай да бір адамның өміріне қауіп төндіруі мүмкін.

Қандай қонырау болса да, ол бала немесе үлкен адам жасағанына, жалған ба әлде жоқ па, оның бәрі бақылауда болады. Алайда өрт сөндірушілердің

әрбір шақыруында адам өмірін немесе құндылықтарын құтқару тұратындығын есте сақтау қажет.

Д.ЖҰМАБАЙ,
Шымкент қаласы, Тұран аудандық төтенше жағдайлар басқармасының аға анықтаушысы, азаматтық қорғау капитаны.

«Ақсу» МКК тұтынушыларының назарына!

ҚР Су ресурстары және ирригация министрлігінің 2025 жылғы 16 қыркүйектегі №236-нқ бұйрығы бойынша уақытша өтемдік тариф 1 жылға берілді. 2026 жылы 1000 текше судың бағасы 586,33 теңге болады. Мерзімі 01.11.2025 – 31.10.2026 жыл аралығы.

МКК «Ақсу» әкімшілігі.

МҰРАГЕРЛЕРДІ ШАҚЫРАМЫЗ

Байрамова Казина Бакиевна 2025 жылғы 7 қаңтарда қайтыс болған. Марқұмның барлық мұрагерлерін Ақсу ауылы, Жібек жолы көшесі, 176/Б үйдегі нотариус Назарбеков Нурбек Доскаловичке келуін өтінеміз.

Телефоны: 8701-411-19-17

Күн жауатын сияқты болып тұр. Аспан сұстанып алған. Былтыр сынған қолым қаксай бастады. Жағымсыз күй. Жағымсыздығы соншама құсқын келеді. Таза ауа жұтқым келген. Үстіме жемпірімді жамылып аулаға шықтым. Кішкентай әлдилерін бесікке салып, Нәзира мен Мәрияш отыр екен. Қастарына жақындадым.

— Темекі тартсам ренжімейсіңдер ме?

— Тарта бер, — деді Мәрияш, — бәрібір көліктердің түтінін жұтып жатырмыз ғой!

Мен қалтамнан темекі алып тұтатып, түтінін әрі қарай үрледім. Біздің аулада бала көп. У-шу. Азан-казан. Егер ұзақ отырып, сырттарынан бақсаң, езу тартқызар, тіпті ішек-сіленді қатырар жайттарға куә боласың. Ал кейде көзіңмен көріп, санаңа жеткен нәрселерден төбе шашың тік тұрады.

— Бүгін Жанна келді ме?

— Жок, көрінбеді, — деді Мәрияш, — Кейінгі кездері сол қыздан кәдімгідей қорқатын болдым. Келе жатса, дірілдеп, қол-аяғым суи бастайды.

— Қойшы, бес жасар бала емес пе?

— Жарайды, біз үйге кірейік, — деп Нәзира орнына тұрды.

— Иә, жақсы, — дедім оған жауырынынан тесіліп. Ол менен күйеуін қызғанатын. Алпамсадай жігіттің сұлтаны бұл секілді көтеремнің тұзағына қалай іліккен? Құпия.

— Титімтайы титімдай ғой. Кеше Асхат екеуі бұталардың арасына кіріп кеткен. Тіпті жоқ болып кеткеннен кейін ақырын арттарынан барсам, құшақтасып жатыр. Не істерімді білмей қалдым.

— Жатқаны қалай?

— Кәдімгідей жерде жатыр. Құшақтасып. Біздің бала — сәби ғой. Жанна тура жерге басып алыпты. Иіскеп қояды.

— Содан кейін не істедің?

— Астарыңнан суық өтеді деп тұрғызып алдым.

Мәрияштың жүзі боп-боз. Менің де есім шығып кетті.

— Енді не істемексің?

— Жаннаның ата-әжесімен сөйлесу керек болды.

— Әке-шешесі жоқ па ол қыздың?

— Шешесі бар. Бірақ өзін ата-әжесі бағып отыр ғой.

— Қызық, — дедім мен, — қызық. Ары-бері жүріп қайтпаймыз ба?

— Жок, Асхатты қарап отырмын.

Ол әудем жердегі құмның ортасына жайғасып, үй тұрғызып отырған ұлын меңзеді. Топ-томпақ, еріндерін шүйіріп, өз-өзімен

сөйлесіп қояды. Алаңсыз. Орнымнан тұрдым. Жаңбыр жауатын сияқты. Үйдің алдындағы саябақты айналып көшеге шықтым. Аттап басқан сайын жазғы кафе. Толған адам. Мен бір бөлмелі үйде жалғыз тұрамын. Үлкен қалада, миллионнан астам халық тұратын қалада жалғыз болған қандай үрейлі, адамға адам пана бола алмайтын болып тұр ғой сонда.

Аулаға қайта оралғанымда ешкім калмапты. Жаңбыр себе-лей бастаған. Тезірек үйге жетуге асықтым. Мысықтың жүрек айнытар нәжисі қолқа қабатын подьезге кіргенімде, көлеңке боп қарайған сұлбаны байқап, селк ете түстім.

— Жанна, сен бе?

Өзім де білмеймін қалай айтқанымды. «Қайдағы Жанна, ми-

жігерсіз, жіпке тартылған қуыршақ секілдімін.

Ол елес сияқты жеңіл, дыбыссыз артымнан ерді.

— Су болған жоқсың ба? Далада жаңбыр жауып жатыр ғой.

— Жок.

— Ал мен малмандаймын. Қазір шай ішеміз.

Шай қойып, сүлгімен шашымды сүрте бастадым. Бұрыштағы креслоға жайғасқан Жанна үнсіз.

Алдына барып тізерлеп отырдым да, қолдарын қолыма алдым. Жәудіреп сұраулы кейіппен қалада қалған жанарын тез тайдырып әкетті. Бір өрім қылып жинап қойған шашынан сипап, бұрымынан ұстадым. Жуан бұрым. Ал өзі тым арық. Арықтығы сонша жанының қалай үзіліп кетпей тұрғанына

ЖҮЗТІ БІР ЖЕҢІЛ

сыз» деп ойлап та үлгермедім:

— Мен, — деген жіңішке нәзік дауыс шықты. Қасынан өтіп бара жатып:

— Жайша тұрсың ба? Әжең іздеп жатқан шығар, — дедім түк болмағандай. Өзім әлденеден жанұшыра үрейленіп барамын.

Оны бір-екі рет сыртынан көргенім болмаса, тілдескен емеспіз. Бес жасар баламен не жайында сөйлесесің? Бес жасар балаға қалайша мән бересің? Мәрияштың жаңағы әңгімесі болмаса...

— Іздемейді. Олар қонаққа кеткен.

— Енді үйіңе бара бермейсің бе?

— Кілімді жоғалтып алдым.

Сіздікіне отыра тұрсам бола ма?

— Мейлің. Жүр.

Тағы да қалай ауызымнан шығып кеткенін білмеймін. Ерік-

таң қаласың. Денесінің жанында бұрымы шымыр, мығым көрінеді.

— Шыныңды айтшы, не істеп жүрсің?

Басы тіпті төмен түсіп кетті. Құп-қу жүзіне қан жүгірген. Аздан кейін жылай бастайтынын түсіндім. Мейлі, жыласын.

— Мен Асхатты сүйемін, — деді ол кенет. Содан кейін көзінен жас аға бастады.

— Балапан-ау, ол бес жасар әлди емес пе. Ал сенің жасың нешеде?

— Алтыда.

Дауысы әрең шықты.

— Кішкентайсыңдар ғой.

— Мен оны өзіммен алып кеткім келеді...

— Қайда? Оның мамасы, папасы бар емес пе. Сен алып кетсең, ол жылайды ғой...

— Иә, бірақ...

Шайдың қайнағанын естіп орнымнан тұрдым.

— Жүр, шай ішеміз. Қазір мен киімімді ауыстырып алайын.

Шкафтан құрғақ киімдерімді алып, тез киіне бастадым. Әрбір қимылымды бағып отырған оның көзқарасын сезсем де, мән бермегенсідім.

— Сені ата-әжең іздейді ғой.

— Іздемейді. Олар қонақта.

Екеуіміз ас үйде шам жақпай отырғанбыз. Беті ғана ағараңдайды. Шарап ішесің бе дегім келіп, өз-өзімді әрең тежедім.

— Конфет неге жемейсің?

— Маған болмайды.

— Онда нан мен май же.

Ол басын шайқады.

— Мен Асхатқа хат жаздым.

— Иә, білемін. Мамасы айтқан...

— Сіз оның мамасымен доссыз ба?

— Дос емеспін, бірақ сөйлесіп тұрамыз.

— Ол кісі мен туралы не айтады?

— Білмеймін. Екеуі әлі кішкентай ғой, өскеннен кейін жүргендері жақсы болар еді дейді.

Ол күрсінді.

— Үйлерінде телефон бар ма? Сағат он болып қалды. Ата-әжең іздейді.

— Иә, — деді ол. — Мен қайтайын.

— Жүр, сені шығарып салайын.

Ол басын шайқады.

— Өзім...

Мен бой берген жоқпын. Екеуіміз сыртқа шықтық. Оның үйі көшенің арғы бетінде екен. Ап-арық, сүйріктей саусақтары менің қолымды сәл қысыңқырап ұстайды. Титімтай тіршілік иесі. Қолын қыстым. Бірақ ол жауап берген жоқ. Сұлық келе жатыр.

— Қай подьезд?

Ол ортаңғысын нұсқады.

— Өзім барамын.

— Жүр, кіргізіп жіберейін.

— Керек емес, тәте.

Дауысының жалынышты шыққаны сонша қолын шалт босатып жібердім. Ол қараңғы үйге сып беріп кіріп кеткен. Оны қайтып кездестірген емеспін.

Бұл үйде ешқандай Жанна есімді қыздың тұрмайтынын кейін білдім. Жанна есімді кішкентай қыздың өмірде мүлде жоқ екенін білдім содан кейін.

Үлкен қаланың қай жерін ме-кен етуде ол қазір? Әлі Асхатты жақсы көре ме? Неге келді, қайда кетті? Жалғыздықты серік еткен кіп-кішкентай елес қыз.

Мадина ОМАРОВА.

**Директор
Әбдісаттар
Әбдікәрімұлы
ОМАРОВ**

**Редактор
Нұрғиса
ТӨРЕМҰРАТОВ**

МЕНШІК ИЕСІ:

**«Исфиджаб» жауапкершілігі
шектеулі серіктестігі.**

Газет 1962 жылдан шығады.

Электронды пошта:

E.mail: martobe_91@mail.ru

Газет ҚР Мәдениет және ақпарат министрлігінде қайта есепке қойылып
(2007 ж. 30.01.), ол туралы N 8069-Г куәлігі берілген.

Түркістан облысы, Сайрам ауданының газеті

МЕКЕНЖАЙЫМЫЗ: 160800 Түркістан облысы, Сайрам ауданы, Ақсукуент ауылдық округі, Ақсу ауылы, Бекет-Батыр көшесі, құрылыс 3 В.

■ Автордың мақаласы мен көзқарасы үшін редакция жауап бермейді. Автордың қолжазбасы өңделеді, кері қайтарылмайды. Материалдардың көлемі компьютерлік 2 беттен аспауға тиіс.
■ Жарнама, хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне тапсырыс беруші жауапты.
■ «Мәртөбеде» жарияланған материалдарды көшіріп басқанда газетке сілтеме жасалуы міндетті.

ТЕЛЕФОНДАРЫМЫЗ: Директор: 20-743.

Редактор, шығармашылық топ: 20-749. Факс: 20-673.

Газет «Мәртөбе» газеті редакциясының компьютер орталығында теріліп, беттелді.
«АР-принт-1» ЖШС-нің баспаханасында басылды.
МЕКЕНЖАЙЫ: Шымкент қаласы, Ташенов көшесі, 24.

**Көлемі 2 баспа табақ.
Таралымы - 1522.**

**Индексі: 65838.
Тапсырыс N**